

Educació ComunicActiva

L'educació que cal a la societat de comunicació de masses telecomunicada

Kosmos Panikkar. Una filosofia per a l'educació actual

Publicat el **30 d'octubre de 2018**

Kosmos Panikkar. Una filosofia per a l'educació actual

La intuïció cosmoteàndrica de Raimon Panikkar. Una antropologia integral per a l'educació de les quatre dimensions de l'ésser humà: *soma, psijé, polis, kosmos* .

L'Any Panikkar, amb motiu del centenari del seu naixement, estén el seu pensament i experiència a tots els ciutadans i pot donar sentit a la vida en un temps que les ideologies han defraudat a uns i altres per pràctiques abusives o per pràctiques desviades de les finalitats que anunciaven. El pensament de Panikkar, basat en el diàleg dialògic no està contra les ideologies, les ha estudiades, sap extraure les seves bondats i sap denunciar les seves maldats. Supera els dualismes amb el no-dualisme (*advaita* hindú) convidant a veure des d'un pol l'altre pol, integrant-los en l'experiència personal de la totalitat, del kosmos.

Aquesta és una filosofia, antropologia, teologia i cosmologia que ofereix una alternativa al desconcert de l'educació actual que ha perdut els referents compartits per les confessionalitats, les ideologies i els partidismes. El desconcert de l'educació tan ben aprofitat pel consumisme, l'esportisme i el majoritisme^[1] que posen l'èxit com a categoria de valor.

L'escola és avui la institució que vincula a tots els ciutadans atès que els Estats han assumit la responsabilitat d'una instrucció universal i l'obligació de garantir un ensenyament i educació bàsica a tots els infants i joves fins als divuit anys. La diversitat d'orientacions educatives segons opcions personals i familiars és necessària, i per tant la diversitat d'escoles, però no per confrontació ideològica o d'interessos. L'escola ha de garantir el mínim comú a tots els ciutadans per promoure l'entesa i la pau social sens perjudici de la diversitat.

La intuïció cosmoteàndrica de Raimon Panikkar ens presenta una visió arrelada a la llengua i cultura catalana (la de la seva mare) que va ampliar amb la perspectiva de la cultura i filosofia hindú (la del seu pare) i que va completar estudiant i experienciant totes les cultures on va poder arribar: buddhisme tibetà, zen japonès, sufí Islam, tupins del Brasil... Així, el seu pensament, amb l'homeomorfisme, ha trobat i ens presenta una visió integrada que conjuga la diversitat amb la unitat per a una filosofia de la pau.

La intuïció cosmoteàndrica és la visió triàdica de la realitat que ell sintetitza de diverses tradicions: l'origen codependent vedanta, l'advaita i trimurti hindú, la trinitat cristiana, la relativitat radical buddhista, i la secularitat moderna d'Occident. Així, amb una perspectiva d'origen dependent i evolució cultural seguim un procés que va de l'heteronomia cap a l'autonomia mai assolida i Panikkar presenta l'ontonomia o via mitjana. Aquest procés evolutiu de la Humanitat s'ha de realitzar en cada humà i per això aporta un gran valor orientador de l'educació on hi caben totes les opcions respectuoses amb la natura (ecosofia) i que vulguin superar el dualisme entre religió i política (política amb espiritualitat), una política instrument de pau en la persona, en la societat i en el cosmos.

Aquesta visió orienta l'educació en quatre dimensions que s'han de desenvolupar ben integrades.

- L'educació ha de promoure en tot moment el **desenvolupament biològic** i saludable i per tant una atenció al propi cos swma, articulant activitat i quietud, gaudi amb alimentació saludable, acceptació del dolor com a advertiment, gaudi amb el joc i amb tot el cos i cura de bellesa sense narcisisme ridícul. El cos ens pertany a nosaltres sols.
- L'educació ha d'animar, l'ànima yuch, **desenvolupar la ment amb raonament i sentiment** sense contradicció. La persona educada ha de saber regular el seu estat d'ànim amb oscil·lació sense arribar a extrems destructius. La simpatia, l'empatia, la cordialitat, el record, la compassió, el condol... mostren que podem sentir i expressar la vivència, l'emoció el sentiment. L'ànima pot ser compartida.
- L'educació comporta **vinculació als altres com nosaltres**, família, comunitat de proximitat, ciutat o societat poliV. El desenvolupament personal és possible en un ambient social. La personalitat enllaça la nostra identitat amb el reconeixement que ens fan els altres, vivint amb ells la solidaritat i la festa. Se'n deriva una ètica personal amb llibertat de consciència ajustada a l'ètica de mínims de la societat i del temps que vivim.
- L'educació com a desenvolupament personal i social té continuïtat durant tota la vida amb la formació, sigui acadèmica, professional o cultural (cançó, lectura, cinema, música, viatges, diàleg, debats). Ha de quedar **oberta a la contemplació del cosmos kosmoV** i a la pregunta o **recerca de sentit**. Sobre la seguretat de la ciència-tecnologia en determinats camps, s'obre la recerca contínua cosmològica i antropològica. Si del *kosmos* creat en descobrim lleis de regularitat, l'*anthropos* crea regularitats en forma de lleis i dona sentit a l'acció, a la creació contínua en la qual participa. Així podem viure en aquesta etapa històrica de democràcia el pluralisme, la diversitat de sentits que no siguin

falsables. El pluralisme pot englobar les confessions religioses, les diverses tradicions ritualitzades, les opcions gnòstiques i científiques, l'agnosticisme i l'ateïsmes i la religiositat sense déu, la doble relació d'Hermes o el buddhisme.

Aquesta cosmovisió i sentit de la vida de Raimon Panikkar s'ajusta perfectament a la necessitat d'orientar l'educació d'avui: les famílies ho poden comprendre, els docents i educadors professionals ho han d'estudiar i promoure, els pensadors i polítics han d'estendre-ho de manera unitària a l'educació escolar, les opcions religioses, ideològiques i polítiques poden presentar la seva diversitat sobre aquesta base comú dels assumptes públics, sempre amb respecte a la infància i adolescència.

L'educació de l'escola activa s'ha de completar fent-la també contemplativa. A l'escola s'hi va a parlar i a escoltar, a aprendre junts. La paraula surt del silenci –diu Panikkar. També haurem d'ensenyar a fer silenci, a escoltar el silenci, que permet parar el pensament i atènyer, l'univers, la immensitat, l'esperit o la divinitat, segons l'experiència interior de cadascú.n

[1] Em permeto inventar paraules per designar l'espectacle esportiu que marca el nostre calendari i el criteri de credibilitat basat en majoria d'audiència, de seguiment o d'assistència de públic.

Aquesta entrada s'ha publicat dins de **Pedagogia** per **Martí Teixidó**. Afegix a les adreces d'interès l'**enllaç permanent** [<https://blocs.mesvilaweb.cat/martiteixido/2018/10/30/kosmos-panikkar-una-filosofia-per-a-leducacio-actual/>].